

חידושי אגדה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

פסחים דף נח

הקדמת הכותב לעין יעקב

עם מאמר מצאתי כתוב בשם המדרש ובקשתיהו ולא מצאתיהו בכל שיתא סדרי וזהו נסחו:

בן זומא אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא שמע ישראל וגו' בן נגם אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא ואהבת לרעך כמוך שמעון בן פזי אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא את הכבש אחד תעשה בבקר וגו' עמד ר' פלוני על רגליו ואמר הלכה כבן פזי דכתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן וגו'. וראוי להזכיר יסוד שורש מחלוקת ג' תנאים האלה. והנראה ע"ד הפשט כי סברת בן זומא שעיקר גדול בתורה יתד שהכל תלוי בו הוא ידיעת האמוניות התורניות הנרמזות בפסוק שמע ישראל. וסברת בן נגם כי בערך אל כלל ההמון הוא עיקר גדול ויותר כולל עשות משפט ואהבת חסד בין איש לחבירו אשר זה נרמז בפ' ואהבת לרעך כמוך שכן קרה להלל כשבא לפניו עובד כוכבים א' ואמר לו גירני ע"מ שתלמד לי התורה על תגל אחת ואמר לו ואהבת לרעך כמוך. ובן פזי דקדק בזה יותר וראה כי המעשים טובים נחלקים לשני מינים. הא' בין אדם לחבירו כמו ואהבת לרעך כמוך. הב' בין אדם למקום כמו מעשה הקרבנות. ולזה ייחד פסוק את הכבש אחד כי הוא מעשה הקרבנות לעבודתו ית' בעבור זה נקבעה הלכה כבן פזי לפי

מהר"ל, נתיבות עולם, נתיב אהבת ריע פ"א

אוהבו כמותו. ומה שאמר בן פזי את הכבש האחד תעשה בבקר הוא כלל גדול בתורה יותר, רצה לומר מה שהאדם עובד הש"י בתמידות הגמור והוא עבדו, וכמו שהעבד לא סר עבודתו מן אדון שלו רק הוא עובדו תמידי, ולכך אמר את הכבש האחד תעשה בבוקר וגו' שזה נאמר על קרבן תמיד שחר וערב דבר זה הכלל בתורה, שתכלית המכוון שיהיה האדם עבד להקב"ה וכל שאר התורה פירושא שע"ג המצות הוא עובד את בוראו לגמרי. ואמר דהלכה כבן פזי משום דכתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו, ומדשנה הכתוב לומר וכן תעשו וכבר הזהיר לפני זה על עשיית המשכן, וכפל אזהרה הזאת מפני כי דבר זה הוא כלל גדול בתורה הוא העבודה ולכך שנה בו לומר וכן תעשו

ראשון עיקר שכך מוכח המדרש ועיין עוד ותמצא בחבור עין יעקב בהקדמת הכותב שמצא בחבור מדרש אחד וז"ל, בן זומא אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא שמע ישראל וגו'. בן נגם אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא ואהבת לרעך כמוך. שמעון בן פזי אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא את הכבש האחד תעשה בבוקר וגו'. עמד ר' פלוני על רגליו ואמר הלכה כבן פזי דכתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן וגו'. ופי'